

μικρές σκηνές καθημερινής βίας

Παράσταση Θεάτρου Φόρουμ για τη ξενοφοβία και το ρατσισμό

Οι συντελεστές, η παράσταση, τα σχόλια

Μελίνα Πλαστή
& Ακτιβιστική Ομάδα ΘΤΚ

*«Το θέατρο δεν είναι απλώς ένα
συμβάν, είναι τρόπος ζωής!
Είμαστε όλοι ηθοποιοί:
το να είσαι πολίτης δεν σημαίνει ότι
ζεις σε μια κοινωνία,
σημαίνει ότι την αλλάζεις».*
Augusto Boal, (2009)¹

α Η Ακτιβιστική Ομάδα Θεάτρου του Καταπιεσμένου (ΘτΚ)

της Διεθνούς Αμνηστίας και της Ώσμωσης

Η Ακτιβιστική Ομάδα Θεάτρου του Καταπιεσμένου της Διεθνούς Αμνηστίας και της Ώσμωσης, δημιουργήθηκε το Μάιο του 2010 με τη σύγκληση των δύο φορέων για πρώτη φορά στην Ελλάδα.

Η **Διεθνής Αμνηστία** είναι μια οργάνωση δράσης, ένα παγκόσμιο κίνημα εθελοντών, που βασίζεται στη δύναμη της πίεσης που ασκεί η κοινή γνώμη, ώστε να επιτευχθούν αλλαγές. Οραματίζεται ένα δίκαιο κόσμο. Έναν κόσμο όπου όλοι οι άνθρωποι θα απολαμβάνουν όλα τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Τα μέλη και οι υποστηρικτές της Διεθνούς Αμνηστίας παίζουν το σημαντικότερο ρόλο προκειμένου να επιτευχθεί αυτό. Είτε αναλαμβάνουν δράση μόνοι τους, είτε σε ομάδες. Καθένας τους έχει τη δύναμη να αλλάξει τα πράγματα. Όλοι μαζί όμως μπορούν να φέρουν σημαντικές αλλαγές. Φανταστείτε έναν κόσμο όπου καθένας από εμάς υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα, με όποιο τρόπο μπορεί. Διαμαρτυρόμαστε όταν ακούμε ρατσιστικές επιθέσεις. Προσπαθούμε να αντιληφθούμε τις ανάγκες των προσφύγων και τις φρικτές συνθήκες που οδηγούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Υποστηρίζουμε το δικαίωμα όλων των ανθρώπων να εκφράζουν την άποψή τους, ακόμα και όταν διαφωνούμε με αυτούς. Αναγνωρίζουμε ότι όλοι έχουν δικαίωμα στα βασικά αγαθά που είναι απαραίτητα για τη ζωή, όπως είναι η επαρκής σίτιση και στέγαση, η ύδρευση, η πρόσβαση στην υγεία και την παιδεία. Για τη Διεθνή Αμνηστία, η προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημαίνει μια διαδικασία μεταμόρφωσης και αλλαγής. Θέλουμε να αμφισβητήσουμε τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά μας – τόσο τη δική μας όσο και των άλλων. Επιθυμούμε να γίνει ο κόσμος πολύ διαφορετικός – ένας πραγματικά δίκαιος κόσμος όπου όλοι οι άνθρωποι θα είναι ασφαλείς και η αξιοπρέπειά τους θα είναι σεβαστή.

Η **Ώσμωση** σκοπό έχει την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών ενάντια στα στερεότυπα

¹ Μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου, 27-3-2009. Μετάφραση: Βίκυ Μαντέλη, Νεόφυτος Παναγιώτου

και τις προκαταλήψεις για την ετερότητα και την προώθηση των αξιών της διαφορετικότητας και των ανθρωπινων δικαιωμάτων μέσα από την πολιτιστική δημιουργία. Η διαπολιτισμική αγωγή συνιστά πολιτική και κοινωνική πρόταση στα πλαίσια μίας πολυπολιτισμικής κοινωνίας που ενθαρρύνει το σεβασμό στο διαφορετικό και προστατεύει το δικαίωμα του αυτοπροσδιορισμού. Το έργο της βασίζεται σε μία ευρεία προσέγγιση της έννοιας του πολιτισμού, ως κατασκευασμένης και δυναμικής σύνθεσης αντιλήψεων, γνώσεων, αξιών, συμπεριφορών και τεχνημάτων, και δεν εξαντλείται στο επίπεδο της διεθνικής / διεθνοτικής σχέσης. Για την Ώσμωση κάθε εκπαιδευτική πράξη οφείλει να σέβεται την ατομικότητα, να αξιοποιεί την ετερότητα και να ενθαρρύνει τη διάδραση μεταξύ ατόμων και συλλογικότητων.

Μία τέτοιου είδους κοινωνική και εκπαιδευτική προσέγγιση απορρίπτει την επιλογή της παραδοσιακής διδασκαλίας και την ηθικολογία και προτείνει εναλλακτικές βιωματικές μεθόδους που:

- > Ενθαρρύνουν την προσωπική και συλλογική έκφραση βιωμάτων και δημιουργούν ασφαλή πλαίσια ανταλλαγής και επεξεργασίας εμπειριών.
- > Φέρνουν σε επαφή τον Εαυτό με τον Άλλο, ενθαρρύνουν την προβολή διαφορετικότητας και ομοιοτήτων, προτείνουν την κριτική αναθεώρηση παγιωμένων γνώσεων και προκαταλήψεων και την επαναπροσέγγιση.
- > Προωθούν όλους τους τύπους έκφρασης και μάθησης (οπτικός, ακουστικός, κιναισθητικός) και υποστηρίζουν την ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων αναιρώντας κάθε εμπόδιο κοινωνικού και εκπαιδευτικού αποκλεισμού.
- > Βασίζονται στη συμμετοχική διαδικασία και τη συνεργασία και προωθούν τη δημιουργικότητα.

Η ομάδα του **ΘτΚ** σκοπό έχει να συγκεράσει και να ζυμώσει τις παραπάνω αξίες κάνοντας θέατρο. Βασικό άξονα και οδηγό αποτελεί το θέατρο του Καταπιεσμένου του Augusto Boal και τα εργαλεία του. Για το δημιουργό του δεν υπάρχουν θεατές και ηθοποιοί. Κανένας δεν είναι το ένα ή το άλλο, αλλά όλοι είναι και τα δύο μια δεδομένη χρονική στιγμή. Βλέπεις, αλλά συγχρόνως παίζεις γιατί δεν υπάρχει ηθοποιός χωρίς θεατή αφού ο τελευταίος καλείται

«Έχω γίνει μάρτυρας ανάλογοι περιστατικού. Ήμουν φίλη μετανάστη, εννοείται πως τον υπερασπίστηκα και εγώ και η μητέρα μου.»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Αχαρνές)

να γίνει ένα δρων άτομο στη σκηνή². Η συγκεκριμένη ομάδα έκανε την πρώτη της εμφάνιση τον Ιούνιο του 2010 στο Fringe Festival στην Αθήνα (προηγήθηκε ανοιχτή γενική δοκιμή στο πάρκο Α. Τρίτη στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος της Διεθνούς Αμνηστίας). Η σύστασή της προέκυψε μετά από ένα εντατικό εργαστήριο 30 ωρών με εκπαιδύτρια τη θεατρολόγο και εμπυκώτρια θεάτρου Χριστίνα Ζώνιου, όπου συμμετείχαν ακτιβιστές της Διεθνούς Αμνηστίας, ενεργά μέλη της Ώσμωσης και φοιτητές του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στο Ναύπλιο. Το εργαστήριο κατέληξε στη δραματοποίηση αληθινών ιστοριών των συμμετεχόντων, που αφορούν στο ρατσισμό και τη ξενοφοβία από τη μία πλευρά και τη στάση των ενεργών πολιτών από την άλλη. Πώς, με ποιους τρόπους, με τι υλικά και εργαλεία οι νέοι άνθρωποι μπορούν επί της ουσίας να διαμαρτυρηθούν για τις παγιωμένες αντιλήψεις στην καθημερινή ζωή; Η έκφραση κάποιων απόψεων διαφορετικών από τις συνηθισμένες και η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τι χρειάζονται σε επίπεδο ερεθισμάτων και επιχειρημάτων για να εξωτερικευτούν; Τέτοια θέματα δουλεύθηκαν επίμονα και κοπιαστικά τόσο με τη χρήση των αυτοσχεδιασμών όσο και με το συνδυασμό θεατρικών μεθόδων και θεατρικών ειδών όπως το θέατρο του Καταπιεσμένου, επινοητικό θέατρο (devised theatre), εκπαιδευτικό δράμα (Drama-in-Education), ρεαλιστικό, ψυχολογικό, σωματικό, κοινωνικό θέατρο. Στη συνέχεια η ομάδα εργάστηκε εντατικά πάνω στους χαρακτήρες του αρχικού καμβά του σεναρίου, με σκοπό τη δραματουργική και σκηνική τους παρουσία και ενδυνάμωση (ποιοι είναι, που βρίσκονται στη δεδομένη στιγμή και γιατί, τι έχει προηγηθεί, πότε και πώς συμβαίνει η δράση). Δημιούργησε δηλαδή ένα δυναμικό θεατρικό παίξιμο σε συνδυασμό με τον ακτιβισμό που αποτελεί ένα διαρκές ζητούμενο -τόσο για τους φορείς όσο και για τους συμμετέχοντες- πάνω σε κυρίαρχα θέματα που απασχολούν όλους μας (διακρίσεις, αποκλεισμός, καταπάτηση ατομικών ελευθεριών, παρεμπόδιση της ελευθερίας της έκφρασης, διαμόρφωση της κοινής γνώμης από τα ΜΜΕ, ξενοφοβία, ομοφοβία, ρατσισμός). Η αντίρρηση που στην πραγματική ζωή επιδιώκουμε να γίνει πράξη, μετουσιώνεται σε

² «Δεν Υπάρχει Ηθοποιός Χωρίς Το Θεατή», μια συνέντευξη του Ariane Della Dea στους Solange Castro Belcher και Claude Potts

σκηνική πραγματικότητα με σκοπό την ευαισθητοποίηση, τη συνειδητοποίηση και την αντίδραση του κοινού (βλ. π.χ. Γαλανοπούλου, 2011)³. Το σενάριο της παράστασης εξελίσσεται και βελτιώνεται διαρκώς, προσαρμοσμένο κάθε φορά στις συνθήκες παρουσίασης του έργου. Οι ρόλοι εναλλάσσονται και αναπροσαρμόζονται κατά περίπτωση μεταξύ των συμμετεχόντων στην ομάδα (η δεύτερη παρουσίαση πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2010 στο πλαίσιο του 15ου Αντιρατσιστικού Φεστιβάλ και ακολούθησαν παραστάσεις σε Γυμνάσια και Λύκεια, στο ΚΕ-ΘΕΑ Νόστος, στο 4ο Bazaar της Ένωσης Αφρικανών Γυναικών). Στο μεταξύ η ομάδα εντάσσει στη δράση της νέα εκπαιδευτικά εργαστήρια στη διάρκεια των οποίων ενσωματώνονται σε αυτήν νέα μέλη, καθώς και εργαστήρια με καλεσμένους ειδικούς εκπαιδευτές, όπου δουλεύονται νέοι θεματικοί άξονες (όπως το εργαστήριο με θέμα τις συγκρούσεις που πρόσφερε η θεατρολόγος Μαρίνα Μέργου). Η συνεχιζόμενη και διαρκής εκπαίδευση αποσκοπεί στη δημιουργία, επεξεργασία και παρουσίαση νέων σεναρίων με στόχο τη δημιουργία ρεπερτορίου, και σκοπό την κοινωνική παρέμβαση.

Πηγές

www.amnesty.org.gr

www.osmosis-intercultural.gr

www.theaterinfo.gr

β Η παράσταση *Μικρές σκηνές καθημερινής βίας*

Επινόηση-Δημιουργία: Όλη η ομάδα

Μελίνα Πλαστή: Διοργάνωση – Δραματουργία

Χριστίνα Ζώνιου: Εμφύχωση – Σκηνοθεσία

Νάγια Μποέμη: Εμφύχωση

Δήμητρα Πασχαλίδου: Υπεύθυνη διοργάνωσης

Γιάννα Παπαδοπούλου: Ήχος - διοργάνωση

Φραντζέσκο Μορέτι: Σκηνικά

Νικόλας Κομίνης: φωτογραφίες

Οι ηθοποιοί της Ακτιβιστικής Ομάδας ΘτΚ (αλφάβητική σειρά): Νατάσα Αβρά, Αλέξανδρος Γκόμεζ,

*«Στη ζωή προσπάθησα να υπερασπιστώ τους μετανάστες ..παίζοντας το ρόλο της «Γιάννας»»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Αχαρνές)*

³ Γαλανοπούλου, Έ. (2011). Θέατρο είναι το δικίο του μετανάστη. Ελευθεροτυπία, 5/3/2011.

Βασίλης Κατσανάκης, Κατερίνα Καλογερά, Μαρία - Άρτεμις Κολλιλιάνη, Σέργιος Κομπόγιωργας, Βασίλης Κορολής, Μαρία Μάμαλη, Πέπη Μαργιόλη, Γιάννα Παπαδοπούλου, Δήμητρα Ρωμανού, Αλίνα Σαπρανίδου, Σοφία Τσαγδή, Ναντίνα Τσέκερη.

> Στοιχεία της παράστασης⁴

Ο τόπος: Αθήνα. Η δράση εκτυλίσσεται σε 3 διαφορετικά διαμερίσματα σε 3 διαφορετικούς ορόφους της ίδιας πολυκατοικίας κάπου στην Άνω Κυψέλη. Σε κάθε διαμέρισμα (ρετιρέ – ενδιάμεσος όροφος – υπόγειο) ζει και μια από τις 3 οικογένειες της ιστορίας.

Ο χρόνος: 2010, η ώρα είναι γύρω στις 6 με 7 το απόγευμα.

Τα πρόσωπα:

1ο ζευγάρι: Μάνα - Κόρη (ρετιρέ)

Μάνα-Ελενα: Γυναίκα γύρω στα 40, κατάγεται από τη Ζαχάρω Ηλείας. Χαμηλού μορφωτικού επιπέδου. Παντρεύτηκε πολύ μικρή. Δεν εργάζεται. Έχει μία κόρη τη Ρία και ένα γιο. Ο σύζυγος (που δεν βλέπουμε ποτέ όπως και τον γιο) ονόματι «Μπάμπης» έχει μαγαζί στη γειτονιά με ανταλλακτικά αυτοκινήτων. Είναι και αυτός, όπως και η σύζυγος του και τα παιδιά τους λαϊκοί τύποι.

Κόρη-Ρία: Νέο κορίτσι, μαθήτρια Λυκείου 15-16 ετών. Έχει ένα μηχανάκι τύπου «vespa». Πηγαίνει στο ίδιο σχολείο με τη Γιάννα του κάτω ορόφου. Το χρόνο που δεν είναι στο σχολείο διαρκώς ψωνίζει ρούχα και καλλυντικά και πηγαίνει για καφέδες και ποτά με τις παρέες της.

2ο ζευγάρι: Μάνα-Κόρη (ενδιάμεσος όροφος)

Μάνα-Δέσποινα: Γυναίκα γύρω στα 50, διαχειρίστρια της πολυκατοικίας. Απόφοιτος λυκείου, εργάζεται από τότε ως υπάλληλος σε υπηρεσία του ΙΚΑ. Έχει μια μοναχοκόρη τη Γιάννα, ο σύζυγός της είναι λογιστής και εργάζεται το πρωί σε εταιρεία και το απόγευμα ιδιωτικά. Είναι σοβαρή, αξιοπρεπής, δεν κουτοσμπολεύει και προσπαθεί με κάθε τρόπο να

*«Μου αρέσει που παίρνω μέρος στην παράσταση γιατί θα δώσω τη δική μου πρόταση στην ιστορία!»
(μαθητής Γυμνασίου, Αχαρνές)*

⁴ Διατηρείται εδώ η καθομιλουμένη και άμεση γλώσσα από τις σημειώσεις των αυτοσχεδιασμών της ομάδας, για να παραπέμψει στις πραγματικές εμπειρίες των συμμετεχόντων στις οποίες βασίζεται η ιστορία *Μικρές σκηνές καθημερινής βίας*.

αποφεύγει και τα κουτσομπολιά των γειτόνων και κυρίως της Έλενας. Από το μεσημέρι και μετά που δεν εργάζεται ασχολείται επισταμένως με τα οικιακά και βλέπει μανιωδώς σήριαλ και ειδήσεις στην τηλεόραση.

Κόρη-Γιάννα: Νεαρή μαθήτρια Λυκείου, επίσης 15-16 ετών. Βρίσκεται σε περίοδο εξετάσεων. Είναι μετρίως ευαίσθητοποιημένη σε κοινωνικά και ανθρωπιστικά ζητήματα. Μέσω του σχολείου και ίσως από κάποιες παρέες με μεγαλύτερους φοιτητές έχει έρθει σε επαφή με διάφορες οργανώσεις υπεράσπισης ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Βλέπει την κοινωνική αδικία και τις διακρίσεις γύρω της, ενοχλείται πολύ και εξεγείρεται εσωτερικά, αλλά δεν έχει ακόμα τα εφόδια και τα εργαλεία να τα εκφράσει όλα αυτά με επιχειρήματα. Το ψάχνει όμως και μέσα από τις παρέες της, ενημερώνεται γύρω από διάφορα ζητήματα του σχολείου απ' όπου παίρνει και πολλά ερεθίσματα. Εκτός των άλλων δεν έχει ακόμα «φάει» και πολλές ρατσιστικές κατραπακιές.

3ο ζευγάρι: Μάνα-Γιός (υπόγειο)

Μάνα-Αΐσα: Μητέρα μετανάστρια 50 χρονών.

Γιός-Μουχτάρ: 18 χρονών.

Μετανάστες Πακιστανοί. Ο άντρας και ο ένας ακόμα μεγαλύτερος γιος δουλεύουν μεροκάματα όπου βρουν και εκτός Αθηνών. Σήμερα θα επιστρέψουν από την Καλαμάτα όπου είχαν πάει για 2 μέρες (πρέπει να φανεί ξεκάθαρα αυτό γιατί έτσι γίνεται σαφές ότι δεν υπάρχει περίπτωση να έχουν σχέση με την κλοπή της βέσπας). Η μάνα έχει κάνει θυσία να είναι σε ένα ξένο τόπο για την οικογένειά της. Δεν εργάζεται. Μένει σπίτι και φροντίζει την οικογένεια. Ο γιός πάει σχολείο ακόμα γιατί έχει χάσει τάξεις λόγω προσαρμογής και διαφοράς γλώσσας και έχει διαφορά στην ηλικία με τους συμμαθητές του. Προσπαθεί να προσαρμοστεί. Είναι ο μεγαλύτερος στο σχολείο και τον κοροϊδεύουν για αυτό.

Πρόσωπα που δεν εμφανίζονται επί σκηνής αλλά γίνεται λόγος γι αυτά: ο Πατέρας Αχμέτ και ο Γιός Χασάν. Στο σπίτι μιλάνε Ουρντού.

Ο Διαμεσολαβητής-Εμφυχωτής εξηγεί στο κοινό τη σύμβαση της γλώσσας που θα χρησιμοποιηθεί.

Τα σκηνικά αντικείμενα: Για το σκηνικό χρησιμοποιούνται 3 φωτογραφίες που η μία δείχνει ένα διαμέρι-

«Σε παρόμοιο περιστατικό έχω παρέμβει γιατί δεν είχαν δικαίωμα για τη θέση του μετανάστη και προσπάθησα να βρω μια άκρη. Την καλύτερη λύση.»

(μαθήτρια Γυμνασίου, Αχαρνές)

«Θεωρώ ότι αυτό που είδα σήμερα ήταν ο πιο ισχυρός τρόπος για να μας μάθει πως πρέπει να «φωνάζεις» τη γνώμη σου.»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Γέρακας)

σμα ρετιρέ με φόντο κεραίες – ταρατσές σπιτιών και στο βάθος την Ακρόπολη ή το Λυκαβηττό. Η δεύτερη δείχνει μπαλκόνι πολυκατοικίας και η τρίτη ισόγειο ή υπόγειο πολυκατοικίας.

> Το σενάριο

Το παρακάτω σενάριο αποτελεί την εκδοχή της παράστασης Θεάτρου Φόρουμ *Μικρές σκηνές καθημερινής βίας*, όπως διασκευάστηκε από την ομάδα ειδικά για τα σχολεία το Φθινόπωρο 2010. Το σενάριο αποτελεί έναν καμβά, βρίσκεται σε συνεχή επεξεργασία και προσαρμόζεται ανάλογα με τις περιστάσεις και το κοινό.

Εισαγωγή

Φώτα. Μουσική. Ξεκινάμε με παγωμένες εικόνες. Πρώτη σειρά παγωμένων εικόνων: όλοι μαζί. Στη συνέχεια ακολουθούν παγωμένες εικόνες που γίνονται εναλλάξ από μάνες και κόρες με την εξής σειρά: μόνο οι μάνες, μόνο οι κόρες και ο γιός, μόνο οι μάνες, μόνο οι κόρες και ο γιός. Στην τελευταία παγωμένη εικόνα δυναμώνει η μουσική και μετά σταματάει με fade out. Ακολουθεί η πρώτη σκηνή που διαδραματίζεται στο διαμέρισμα της Δέσποινας και της Γιάννας.

Σκηνή 1η

Δύο ορόφους κάτω από το ρετιρέ, στο διαμέρισμα της Δέσποινας και της Γιάννας.

Η Δέσποινα και η Γιάννα είναι καθισμένες στον καναπέ του σαλονιού τους. Η Γιάννα κάθεται πολύ άνετα, ίσως στο πάτωμα και όχι στον καναπέ. Η Δέσποινα κρατά το τηλεκοντρόλ στο χέρι και κάνει ζάπινγκ και η Γιάννα κρατά στο χέρι ένα περιοδικό ή μια εφημερίδα και διαβάζει ένα άρθρο για τα προβλήματα των μειονοτήτων.

Ο διάλογος ξεκινάει με τη Δέσποινα που –με το τηλεκοντρόλ στο χέρι– δείχνει την αγανάκτηση της (κάνοντας τσουκ, τσουκ) για το «τι συμβαίνει στον κόσμο» σύμφωνα με όσα δείχνει στην τηλεόραση.

Φράσεις που εντάσσονται στον αυτοσχεδιαστικό διάλογο:

Κόρη-Γιάννα: Μαμά μη βλέπεις συνέχεια τηλεόραση.

Μάνα-Δέσποινα: Τι διαβάζεις εκεί; είναι για το σχολείο αυτό που διαβάζεις; Και εκεί στα Εξάρχεια που πας, όλο κλέβουν και όλο προβλήματα έχουν με τους μετανάστες, να πάλι γι' αυτά λέει η τηλεόραση.

Κόρη-Γιάννα: Όχι (γι' αυτό που διαβάζει), διαβάζω ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο για τα προβλήματα των μειονοτήτων, θέλεις να σου πω περί τίνος πρόκειται;

Μάνα-Δέσποινα: Εγώ δεν τα ξέρω αυτά... για το σχολείο να μου πεις.... πως πας με τα μαθήματα, διαβάζεις; ... να κοιτάς το σχολείο σου κλπ.

Κόρη-Γιάννα (εκνευρίζεται):... πάω να σου μιλήσω για κάτι άλλο ..., έκατσα λίγο να σε δω, το χαβά σου εσύ και κολλημένη στην τηλεόραση! (Σηκώνεται να φύγει από τον καναπέ)

Μάνα-Δέσποινα: Κάτσε... δεν σου είπα και τίποτα.

Κόρη-Γιάννα: Ε, χαμήλωστο τότε λίγο

Φράση κλειδί για να περάσουμε στην επόμενη σκηνή: «καλά διάβαζε».

«Με βάση αυτά που παρακολουθήσαμε και τις αλλαγές που κάναμε ως θεατές, έχοντας ένα συναίσθημα αδικίας πιστεύω πως φτάσαμε στο εξής συμπέρασμα: ίσως να μην μπορούμε να αλλάξουμε το σκεπτικό και τις ιδέες των άλλων (και ιδιαίτερα των φανατισμένων) αλλά μπορούμε να τους κάνουμε να αμφιβάλλουν.»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Γέφυρας)

Σκηνή 2η

Στο διαμέρισμα της Έλενας και της Ρίας, ρετιρέ.

Δοκιμάζουν καινούργια κραγιόν, συζητούν περί αυτών και αλληλοθαυμάζονται.

Φράσεις που εντάσσονται στον αυτοσχεδιαστικό διάλογο:

Μάνα-Έλενα: Κούκλα είσαι, μπράβο αγάπη μου, για δοκίμασε και αυτό το κραγιόν, τέλεια σου πάει! (Παρεμπιπτόντως συζητούν και για τους μετανάστες του ισογείου)... δεν τους αντέχω... να σηκωθούν να φύγουν...

Κόρη-Ρία: ...ο γιος τους κοίταζε το μηχανάκι μου

Επίσης κουτσομπολεύουν τις αποκάτω και κυρίως τη Γιάννα

Μάνα-Έλενα: ...κάπου έχει μπλέξει αυτή... σε τίποτα αιρέσεις, κάνει περιέργειες παρέες...όλο κάτι μουσάτοι μαλλιάδες μπαينوβγαίνουν στο σπίτι...

Κόρη-Ρία: πώς είναι έτσι, χάλια ντύνεται, ούτε να βαφτεί δεν ξέρει. Δεν την ενδιαφέρει το ντύσιμο, αφού είναι «μυαλό» το κορίτσι, και στο σχολείο «φυτό».

«Αυτό που είδα σήμερα πραγματικά με έκανε να σκεφτώ και να καταλάβω για ποιο λόγο ο ρατσισμός είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να αντέξει ένας πολιτισμός, είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να υπάρξει το οποίο μπορεί να σταματήσει να μας καθιστά ανθρώπους.»
(μαθητής Γυμνασίου, Γέροκκας)

Η Ρία σηκώνεται, φτιάχνεται και λέει πως φεύγει, έχει ραντεβού με τις φίλες της για καφέ και έχει αργήσει.

Φιλιούνται σταυρωτά.

Μάνα-Έλενα:στο καλό αγάπη μου και να προσέχεις...και να φοράς το κράνος σου... μου το υπόσχεσαι...

Παρατήρηση: Η Ρία δεν πρέπει να βγει εντελώς «ξανθιά». Της βγαίνει περισσότερο ζήλια και ένα αίσθημα κατωτερότητας που η Γιάννα είναι καλή μαθήτρια.

Σκηνή 3η

Υπόγειο της ίδιας πολυκατοικίας.

Η μάνα φοράει μαντίλα, είναι όρθια και κάνει δουλειές, μαγειρεύει και ετοιμάζει τραπέζι. Ο γιός βλέπει τηλεόραση.

Φράσεις που εντάσσονται στον αυτοσχεδιαστικό διάλογο:

Μάνα – Άϊσα: Έλα, βοήθησε λίγο... θα έρθει ο πατέρας σου και ο αδερφός σου κουρασμένοι να φάνε, λείπουν τόσες μέρες... όλο τηλεόραση βλέπεις. Να μάθεις γράμματα όχι τηλεόραση... (του λέει να την κλείσει και να βοηθήσει στις δουλειές και να διαβάσει).

Γιός – Μουχτάρ: Άσε με... όλοι οι συμμαθητές μου βλέπουν αυτό το σήριαλ στην τηλεόραση... μιλάνε γ' αυτό και εγώ δεν έχω τι να πω.

Μάνα – Άϊσα: Δεν είσαι σαν τα άλλα παιδιά... είσαι από αλλού.

Ο γιός επιμένει πως δεν θέλει να διαφέρει από τα άλλα παιδιά.

Μάνα – Άϊσα: Δεν βλέπεις που δεν έρχεται κανείς στο σπίτι;

Γιός – Μουχτάρ: Θέλω να είμαι σαν τους άλλους.

Ο Μουχτάρ σβήνει την τηλεόραση και σηκώνεται να βοηθήσει. Ενώ βοηθάει την μητέρα του να στρώσει το τραπέζι ξανά ανοίγει την τηλεόραση. Η Άϊσα αγανακτεί και ξαναλέει για το διάβασμα.

Φράση κλειδί για να περάσουμε στην επόμενη σκηνή.

νή: «*Inch'Allah Μουχτάρ , Inch'Allah...*»

Μουσική (ή ηχοτοπίο πόλης)

Σκηνή 4η

Πάλι στο ρετιρέ της Έλενας και της Ρίας.

Η Έλενα καθισμένη, βλέπει τηλεόραση, μπαίνει η Ρία φουριόζα (και σταματάει η μουσική με fade out), φοβερά αναστατωμένη και σε κατάσταση υστερίας αρχίζει να τσιρίζει πως της έκλεψαν το μηχανάκι της αυτοί οι ξένοι!

Η Έλενα αναστατώνεται εξίσου.

Μάνα - Έλενα: ...τι λες παιδί μου ... τώρα θα δούνε

Η Ρία εξακολουθεί να τσιρίζει. Η Έλενα προσπαθεί να καταλάβει τι έγινε.

Μάνα - Έλενα: Να περιμένουμε τον πατέρα σου

Κόρη - Ρία: ...όχι θέλω το μηχανάκι μου τώρα...

Μάνα - Έλενα: ...θα πάρω τηλέφωνο τη Δέσποινα.

Το κάνει εν μέσω φωνών της Ρίας.

Φώτα συγχρόνως στο διαμέρισμα της Δέσποινας που βρίσκεται στην ίδια στάση που την αφήσαμε (στον καναπέ με τη Γιάννα, το τηλεκοντρόλ στο χέρι και η Γιάννα να διαβάζει το περιοδικό).

Χτυπά το τηλέφωνο, σηκώνεται η Δέσποινα αφού ρίχνει εκνευριστική ματιά προς τη Γιάννα που δεν αντιδρά στον ήχο του τηλεφώνου και μουρμουρίζει περί αυτού.

Παράλληλη σκηνή και στα 2 διαμερίσματα, ενώ εξακολουθούν να είναι σκηνικά παρούσες και οι μετανάστες στο διαμέρισμα τους και να συνεχίζουν τις ίδιες κινήσεις.

Διάλογος Έλενας – Δέσποινας στο τηλέφωνο: Η Δέσποινα προσπαθεί να καταλάβει τι έχει γίνει. «*Έκλεψαν το μηχανάκι της κόρης μου αυτοί οι ξένοι*» λέει η Έλενα. Ακούγεται η Ρία να κλαίει, να ωρύεται και να τσιρίζει και τέλος «*ελάτε κάτω να δούμε τι θα κάνουμε*» λέει η Δέσποινα, «*ερχόμαστε αμέσως*» λέει η Έλενα και κλείνουν το τηλέφωνο.

«Ας μην κλείσουμε τα αυτιά και τα μάτια μας. Πρέπει να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα, είναι θέμα όλων μας!»
(μαθητριά Γυμνασίου, Γέρεκας)

*«Αυτό που βιώσαμε σήμερα ήταν
μια κλασική αντιμετώπιση απέναντι
στους αλλοθθνους λαούς, δηλαδή ο
ρατσισμός και
η περιθωριοποίηση τους.»
(μαθητής Γυμνασίου, Γέροκας)*

Σκηνή 5η

Στο διαμέρισμα της Δέσποινας. Η Έλενα και η Ρία έρχονται από μπροστά και κτυπούν το κουδούνι. Ανοίγει η Δέσποινα, ...μπαινουν. Μιλά κυρίως η Έλενα που ισχυρίζεται πως αυτοί οι ξένοι έκλεψαν το μηχανάκι της κόρης της. Η Ρία κλαίει και τσιρίζει. Η Δέσποινα προσπαθεί να καταλάβει τι έγινε ψύχραιμα. Παρεμβαίνει η Γιάννα και έκπληκτη ρωτά πως ξέρουν πως το πήραν οι μετανάστες.

Γιάννα: ...τους είδατε να το κλέβουν;

Ρία: ...αυτοί το πήραν ...το μηχανάκι μου, το μηχανάκι μου!

Η Έλενα επαναλαμβάνει διαρκώς πως η ίδια στη συνέλευση έλεγε να μην τους δώσουν κλειδιά του γκαράζ. Η Γιάννα επέμενε να πάρουν και αυτοί κλειδιά και λέει στη Δέσποινα πως έχει ευθύνη ως διαχειρίστρια. Η Γιάννα λέει πως δεν είναι δυνατόν να κατηγορούν τους ανθρώπους χωρίς να τους έχουν δει.

Η Έλενα λέει πως δεν μπορεί να είναι άλλοι, διότι *«ποιος να είναι;...ο κύριος Παπαδόπουλος ο γιατρός;καθώς πρέπει κύριος... με το κοστούμι του»*, *«...εξάίρετος κύριος»* συμπληρώνει η Δέσποινα. *«Τι θα γίνει πια με αυτούς τους ξένους»*, συνεχίζει η Έλενα, *«πρώτα μας κλέβουν το μηχανάκι, μετά θα μας βιάσουν και θα μας σκοτώσουν!»* Απευθύνεται και προσωπικά στη Γιάννα, *«σε ξέρω από μικρό κοριτσάκι»* της λέει, *«πού έχεις μπλέξει παιδί μου, βλέπω εγώ τους μαλλιάδες που μπαινοβγαίνουνε!»* Επειδή τα πνεύματα οξύνονται πολύ με τη Γιάννα, η μαμά της τη στέλνει επιτακτικά στην κουζίνα να φέρει νερό να πιούν οι επισκέπτριες. Η Γιάννα αντιδρά, δεν θέλει να πάει στην κουζίνα, λόγω επιμονής της μαμάς της πάει τελικά και την βλέπουμε από εκεί σε δεύτερο πλάνο να ακούει όσα λέγονται στο σαλόνι και να αντιδρά με έντονες γκριμάτσες αγανάκτησης. Μέσα στον πανικό αποφασίζουν να πάνε στο διαμέρισμα των μεταναστών, επιστρέφει συγχρόνως και η Γιάννα στο σαλόνι με δύο νερά, *«πάμε τώρα κάτω»* λέει η Έλενα, *«πάμε»* λέει η Δέσποινα, *«το μηχανάκι μου, το μηχανάκι μου»* η Ρία, έκπληκτη η Γιάννα με τη στάση της μαμάς της, *«βρε μαμά είναι δυνατόν!»* και τελειώνει η σκηνή.

Σκηνή 6η

Στο διαμέρισμα των μεταναστών, η μάνα και ο γιός στην ίδια κατάσταση που παρακολουθούμε από πριν. Η Έλενα χτυπά επιτακτικά την πόρτα.

Ανοίγει ο Μουχτάρ, μπουκάρει η Έλενα (με δυο μεγάλες δρασκελιές) πίσω η κόρη της που την τραβά από το χέρι και τελευταία η Δέσποινα. Οι μετανάστες σαστίζουν μην περιμένοντας αυτή την επίθεση και κάνουν ένα-δυο βήματα πίσω, αρκετά τρομαγμένοι από αυτή την αναπάντεχη επίσκεψη.

Έλενα: (επιτίθεται λεκτικά και στους δύο). Ο άλλος γιος σου έκλεψε το μηχανάκι της κόρης μου...να μας το φέρετε πίσω τώρα..... που είναι το μηχανάκι!

Ρία: Θέλω το μηχανάκι μου.... αυτός το πήρε.....τον είχα δει που το κοίταζε (τσιρίζει κλαίγοντας)

Οι μετανάστες έκπληκτοι σχεδόν δεν προλαβαίνουν να αρθρώσουν λέξη. Το μόνο που καταφέρνει να φελλίσει η μάνα είναι πως ο άλλος γιός της λείπει στην Καλαμάτα για δουλειά και ο Μουχτάρ καταφέρνει να πει «*μα έχει δικό του μηχανάκι, τι να το κάνει*»;

Ρία: Να το πουλήσει! (τσιρίζει)

Έλενα: Αν δεν μας το δώσετε πίσω θα καλέσουμε την αστυνομία.

Η Άϊσα προσπαθώντας να κάνει την Έλενα να τις ακούσει χρησιμοποιεί τα χέρια της (καθόλου επιθετικά όμως).

Έλενα: ...καλά θα με χτυπήσεις κι από πάνω; (Εξοργίζεται ακόμα πιο πολύ και λέει στη Δέσποινα) Πάμε τώρα να πάρουμε την αστυνομία, δεν βγάζουμε άκρη μ' αυτούς, έχεις ευθύνη σαν διαχειρίστρια!

Βγαίνουν κακόν κακώς από το διαμέρισμα χωρίς καμία τυπικότητα και καμία ευγένεια και μεταφέρονται ξανά στο διαμέρισμα της Δέσποινας.

Σκηνή 7η:

Η Γιάννα είναι ακόμα στο διαμέρισμά της. Κάνει βόλτες στο σαλόνι, σκεπτική, αγανακτισμένη και χτυπά στο χέρι της το περιοδικό, πιθανόν να μιλά και στο κινητό με φίλους της, χωρίς να ακούμε τι λέει, αλλά να καταλαβαίνουμε σαφώς ότι αναφέρεται στο περιστατικό.

*«Δεν πρέπει να είμαστε ρατσιστές!
Και να κρίνουμε τους ανθρώπους από
την εμφάνιση τους!»
(μαθητής Γυμνασίου, Γέροκας)*

Δέσποινα: (χωρίς να μιλήσει στη Γιάννα σηκώνει το τηλέφωνο καλεί ένα αριθμό) Αστυνομία εκεί; (το περνά κατευθείαν στην Έλενα)

Έλενα: Μας κλέψανε...κάτι αλλοδαποί ...το μηχανάκι.

Γιάννα (σοκάρεται και μην ξέροντας τι να κάνει): Ρε μαμά!

Η Δέσποινα απαντά με ένα «Σσσσσούτ!»

Μουσική. Παγώνει η σκηνή και τα πρόσωπα.

Σκηνή 8η

Στα διαμερίσματα της Έλενας και της Δέσποινας οι δύο μάνες και οι δύο κόρες καθισμένες στον καναπέ παρακολουθούν τηλεόραση, την οποία αναπαριστούν κάνοντας με τα χέρια τους ένα τετραγωνικό σχήμα που κλείνει μέσα το κεφάλι τους.

Στη σκηνή αυτή η Άϊσα και ο Μουχτάρ δεν φαίνονται ή έχουν αποχωρήσει εντελώς από τη σκηνή.

Δελτίο Ειδήσεων των οκτώ ιδιωτικού καναλιού, παρουσίασής ή παρουσιάστρια live (τον παίζει κάποιος από την ομάδα): «*Εξαρθρώθηκε σπείρα λαθρομεταναστών που έκλεβε μηχανάκια από γκαράζ και πιλοτές πολυκατοικιών στην άνω Κυψέλη. Οι δράστες κατόπιν καταγγελίας θυμάτων - κατοίκων της περιοχής, συνελήφθησαν σχεδόν επ' αυτοφώρω!*»

Πέφτει το περιοδικό από τα χέρια της Γιάννας.

Συνεχίζεται η μουσική για λίγο.

Φώτα – τέλος!

*«Όλοι οι ηθοποιοί ήταν αρκετά πειστικοί και υποστήριζαν το ρόλο τους. Έτσι βέβαια είναι και στην καθημερινότητα. Πολλές φορές εγώ η ίδια έρχομαι στη θέση της ρατσίστριας, αλλά από σήμερα που κατάλαβα πως νιώθουν οι άλλοι θα προσπαθήσω να αλλάξω. Καλή μου τύχη λοιπόν!»
(μαθήτριά Γυμνασίου, Γέροκας)*

γ Το πρόγραμμα με τα μάτια της Αντιβιστιικής Ομάδας ΘτΚ

Μια ιστορία με αρχή και δίχως τέλος...

Η ιστορία που κάθε φορά επιλέγουμε να αναπαρασταθεί επί σκηνής, παρουσιάζεται από τους ηθοποιούς της ομάδας ως ένα σημείο. Προηγουμένως το κοινό έχει «ζεσταθεί» με θεατρικά παιχνίδια από το Διαμεσολαβητή-Εμφυχωτή στα οποία συμμετέχουν ενεργά οι θεατές.

Στόχος των παιχνιδιών είναι το «ξεκούμπωμα» των θεατών και η προετοιμασία τους για θεατρική δράση.

Αμέσως μετά το πέρας της αναπαριστώμενης ιστορίας και τη διαμεσολάβηση του Διαμεσολαβητή-Εμπυχωτή το λόγο έχουν οι θεα-ποιοί και η δραματοποίηση της λύσης που προτείνουν επί σκηνής και όχι «από πλατεί-ας». Οι ηθοποιοί παραμένουν στις θέσεις τους, η παράσταση ξεκινάει να ξανα-παρουσιάζεται από την αρχή και ο Διαμεσολαβητής-Εμπυχωτής τη διακόπτει στο σημείο που κάποιος θεατής ζητά να παρέμβει και να δοκιμάσει θεατρικά τη λύση που προτείνει. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι, οποιαδήποτε τροπή και αν παίρνει η δράση με την παρέμβαση και τη συμμετοχή του κοινού, οι ηθοποιοί οφείλουν πάντα να υπηρετούν το χαρακτήρα του ρόλου, έτσι όπως αυτός έχει αρχικά προσδιοριστεί και ενδυναμωθεί.

Το σενάριο της παράστασης εξελίσσεται και βελτιώνεται διαρκώς, προσαρμοσμένο κάθε φορά στις συνθήκες παρουσίασης του έργου. Οι ρόλοι εναλλάσσονται και αναπροσαρμόζονται κατά περίπτωση μεταξύ των συμμετεχόντων στην ομάδα.

Η σύνθεση του κοινού λαμβάνεται πάντα υπόψη. Οι νέοι αυτοσχεδιασμοί που αυθόρμητα χρησιμοποιούνται επί τόπου στις παραστάσεις από τους ηθοποιούς, οδηγούν την ομάδα σε νέο προβληματισμό και έρευνα καθώς και σε εξαιρετικώς ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού αποτέλεσε η παρουσίαση στο ΚΕ.Θ.Ε.Α. Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων - Πρόγραμμα «Νόστος» στη Σαλαμίνα το Δεκέμβριο 2010, όπου η συμμετοχή των μελών της Κοινότητας ως κοινού, διεύρυνε το θέμα των μεταναστών και της ξενοφοβίας, εντάσσοντάς το στο ευρύτερο πλαίσιο του ρατσισμού και του αποκλεισμού από την κοινωνία των ατόμων με ιδιαιτερότητες και κατ' επέκταση των μειονοτήτων. Ολόκληρη η ομάδα συναισθάνθηκε μαζί με το κοινό - μέλη της Κοινότητας τη δυναμική και την αξία του ΘΤΚ, που άφογα συνοψίζει ο δημιουργός του λέγοντας:

« (...)Όλες οι ανθρώπινες κοινωνίες είναι εντυπωσιακές στην καθημερινότητά τους και δημιουργούν παραστάσεις για κάποιες ειδικές περιστάσεις (...). Ακόμα κι αν το αγνοείτε, οι ανθρώπινες σχέσεις ακολουθούν μια θεατρική δομή: η χρήση του χώρου, η γλώσσα του σώματος, η επιλογή των λέξεων και ο χρωματισμός της φωνής, η σύγκρουση ιδεών και συναισθημάτων, ό,τι παρουσιάζουμε επί σκηνής και ό,τι ζούμε στη ζωή. Είμαστε φτιαγμένοι

*«Εγώ δεν θα άφηνα σε καμία περίπτωση να συμβεί αυτό που συνέβη σ' αυτή την παράσταση. Έχω έντονο το αίσθημα του μη-ρατσισμού. Δε μ' αρέσει καθόλου αυτό το πράγμα! Αυτοί οι άνθρωποι είναι μόνοι και χρειάζονται συμπαράσταση!»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Γέρακας)*

«Η παράσταση και το πρόγραμμα μου άρεσαν πολύ. Μου άρεσε που βλέπαμε κάτι και μετά μπορούσαμε να συμμετέχουμε κι εμείς! Να εκφράσουμε τη σκέψη μας, κτλ. Κι όχι μόνο να πούμε αλλά να κάνουμε κιόλας!»
(μαθήτρια Γυμνασίου, Γέρακας)

από θέατρο! (...)Κάνοντας θέατρο μαθαίνουμε να βλέπουμε αυτό που είναι προφανές αλλά που συνήθως δεν μπορούμε να δούμε επειδή δεν έχουμε συνηθίσει να το παρατηρούμε. Αυτό που μας είναι οικείο γίνεται αόρατο: κάνοντας θέατρο φωτίζουμε τη σκηνή της καθημερινής ζωής». Augusto Boal⁵ (2009)

Μελίνα Πλαστή, θεατρολόγος, δραματουργία – οργάνωση Ακτιβιστικής Ομάδας ΘΤΚ.

Δεν ήρθαμε να σας δείξουμε τι είναι σωστό

Η Ακτιβιστική Ομάδα Θεάτρου του Καταπιεσμένου θα συμμετάσχει σε θεατροπαιδαγωγικό πρόγραμμα! Όταν δεχτήκαμε να συμμετάσχουμε στο πρόγραμμα αρχίσαμε να προβληματιζόμαστε για το αν οι *Μικρές σκηνές καθημερινής βίας* είναι μια ιστορία κατάλληλη για μαθητές γυμνασίου και λυκείου, αν θα έπρεπε να προσαρμόσουμε τους χαρακτήρες και άλλα στοιχεία της παράστασης στις ηλικίες των μαθητών.

Από το πρώτο κιόλας σχολείο που επισκεφτήκαμε διαπιστώσαμε πως η φιλοσοφία του ΘΤΚ μπορεί να δραστηριοποιήσει και τους εφήβους. Η ιστορία που παρουσιάσαμε στους μαθητές –μια απλή και καθημερινή ιστορία που θα μπορούσε ανά πάσα ώρα να συμβεί και στους ίδιους- τους θύμωσε, τους προβλημάτισε και τους έκανε να αφήσουν στην άκρη αναστολές και ενδιαασμούς και να παίξουν στο θέατρο Φόρουμ.

Μαθητές ακόμα, δέχονται επιρροές και παγιωμένες αντιλήψεις από την οικογένεια, τα ΜΜΕ, από καθηγητές και φίλους. Παρόλα αυτά κατάφεραν να αποτινάξουν τις όποιες προκαταλήψεις τους και μέσα από τη βιωματική διαδικασία του θεάτρου φόρουμ μας καθήλωσαν προτείνοντας λύσεις που δεν είχαμε δει έως τότε.

Σε αυτό βοήθησε η προσέγγιση μας που απείχε πολύ από οποιαδήποτε μορφή διδακτισμού και αυτό έγινε αντιληπτό από την αρχή. Δεν ήρθαμε να σας δείξουμε τι είναι σωστό ούτε να διαμορφώσουμε τη στάση σας απέναντι στα πράγματα. Ήρθαμε να σας θέσουμε τους προβληματισμούς μας και να βρούμε μαζί λύσεις. Και βρήκαμε!

Γιάννα Παπαδοπούλου, διαπολιτισμική εκπαιδεύτρια

⁵ Μήνυμα για την Παγκόσμια Ημέρα Θεάτρου, 27-3-2009. Μετάφραση: Βίκυ Μαντέλη, Νεόφυτος Παναγιώτου

Μήπως σου θυμίζει κάτι αυτό;

Έχουμε μάθει να κοιτάζουμε, αλλά όχι να παρατηρούμε. Μια φαινομενικά ασήμαντη κίνηση, φράση, λέξη, ματιά μήπως κάποιες φορές μαρτυρά μια ολόκληρη ιστορία; Όμως πόσες φορές είμαστε έτοιμοι να αποκωδικοποιήσουμε αυτές τις κινήσεις; Πόσες στιγμές μπορούμε να διαβάσουμε στο βλέμμα κάποιου μια παράκληση που μπορεί να μας απευθύνει ζητώντας μας βοήθεια; Και εν τέλει αναρωτιέμαι. Σε αυτήν τη σχέση ποιος παίζει τον ρόλο του καταπιεστή και ποιος του καταπιεσμένου; Εκείνος που δεν μπορεί να δει, εκείνος που δεν καταφέρνει να αφουγκραστεί; Ή εκείνος που με μια μεγάλη κραυγή αγωνίας ζητά σιωπηλά βοήθεια όμως δεν έχει μάθει να τον ακούει κανείς;

Όταν ετοιμάζαμε την παράστασή μας, στο επίκεντρο του προβληματισμού μας τέθηκε το ζήτημα των διακρίσεων και πιο συγκεκριμένα των διακρίσεων σε βάρος των μεταναστών. Όσοι πήραμε μέρος στην παράσταση είχαμε υποστεί μια αντίστοιχη καταπίεση. Όμως αφού δεν ήμασταν μετανάστες εμείς οι ίδιοι, πως είναι δυνατόν να είχαμε βιώσει μια καταπίεση στο όνομα των μεταναστών; Και όμως, ήταν δυνατόν, διότι ήμασταν εκείνοι που κοιτάζαν αλλά δεν παρατηρούσαν. Ή, ήμασταν οι ακτιβιστές (!) που παρατηρούσαν, που μιλούσαν όταν βρισκόνταν καλυμμένοι πίσω από τους κόλπους της οργάνωσης, αλλά που όταν καλούμασταν να πράξουμε αντίστοιχα στα δικά μας κοινωνικά δίκτυα, στον μικρόκοσμό μας, δεν βρίσκαμε το θάρρος.

Όταν η παράσταση θα πήγαινε στα σχολεία, αναρωτηθήκαμε και πάλι. Αφορά τους μαθητές αυτή η ιστορία; Είναι σε θέση να τους προβληματίσει, να τους ενεργοποιήσει, αναγνωρίζοντας μια προσωπική καταπίεση;

Ήταν στο Γυμνάσιο στο Ολυμπιακό Χωριό όταν κατά τη διάρκεια της παράστασης ένας μαθητής που καθόταν με τη μητέρα του πολύ κοντά στη σκηνή, της απευθύνεται γεμάτος αγωνία: «*Μαμά, μήπως σου θυμίζει κάτι αυτό;*».

Εκείνη ακριβώς τη στιγμή σκέφτηκα, ότι «*Ναι αυτό είναι!*». Ο μικρός, μέσα από το ΘΤΚ την ώρα της αναπαράστασης, δεν κατάφερε μόνο να αναγνωρίσει μια καταπίεση που βιώνει ο ίδιος, αλλά πολύ περισσότερο εκείνη ακριβώς τη στιγμή μπόρεσε να επικοινωνήσει με τη μητέρα του και να της εκφράσει το δικό του μικρό μεγάλο παράπονο. Στη συνέχεια, ο μικρός μας φίλος ανέβηκε στη σκηνή και έδωσε τη δική του εκδοχή στην ιστορία μας. Ο καταπιεσμένος της παράστασης, μέσα από τη λύση που έδωσε ο καινούργιος πρωταγωνιστής μας-μαθητής, αφουγκράστηκε, παρατήρησε, έδρασε!

«Ήταν μια καταπληκτική αναπαράσταση της καθημερινότητας μας. Με εξέπληξε το πόσο καλά αποτυπώθηκε το ζήτημα του ρατσισμού. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την καταπληκτική εμπειρία που μου χαρίσατε.»
(εκπαιδευτικός, Γέρακας)

*«Πολλά παιδιά που συμμετείχαν σήμερα είναι παιδιά μεταναστών. Από συζητήσεις που κάναμε μας είπαν πως έχουν υποστεί μεγάλο ρατσισμό. Παρόλα αυτά αναγνώρισαν την ηρωίδα «Γιάννα» ως καταπιεσμένη κι όχι μόνο τους μετανάστες, άρα λειτούργησε καλά.»
(εκπαιδευτικός, Γέρακας)*

*«Συμμετέχω ενεργά σε συλλογικότητες αλληλεγγύης προς τους μετανάστες και ταυτόχρονα προσπαθώ με το λόγο μου να αποκαλύπτω ρατσιστικές απόψεις.»
(γονιός, Αχαρνές)*

Το εγχείρημα πέτυχε; Ο μικρός μας φίλος θα δράσει στην ζωή, θα δώσει το τέλος της ιστορίας του σπάζοντας τις αλυσίδες της καταπίεσής του; Αυτό δεν θα το μάθουμε ποτέ. Όμως θα το ξέρει εκείνος. Και αυτό είναι το σημαντικό.

Μαρία-Άρτεμις Κολλιτιάτη, ηθοποιός, πολιτικός επιστήμονας

Η τεχνική του ΘτΚ αναλαμβάνει δράση!

Οι Μικρές σκηνές καθημερινής βίας του ΘτΚ της Διεθνούς Αμνηστίας και της Ώσωσης, δε σε «ταξιδεύουν» ακριβώς. Σε φέρνουν αντιμέτωπο με τη σκληρή πραγματικότητα των ημερών. Έτσι έγινε και με τους μαθητές που επισκέφτηκε η ομάδα μας. Τα παιδιά αρχικά δεν μπορούσαν να διακρίνουν αν τα όσα παρακολουθούσαν αφορούσαν απλά μια θεατρική υπερβολή ή μια πραγματική ιστορία. Όταν τους αποκαλύφθηκε ότι οι «σκηνές» προέρχονται από πραγματικές εμπειρίες του θιάσου, σα να σοκαρίστηκαν και να βρέθηκαν πάλι με ανάμεικτα συναισθήματα. Πώς αντιδράμε σε κάτι τέτοιο; Μήπως είναι υπερβολή; Μήπως θέλουν απλά να μας προκαλέσουν; Στο σημείο αυτό είναι που η τεχνική του ΘτΚ αναλαμβάνει «δράση»: εκεί που ο θεατής παύει να είναι θεατής και γίνεται ηθοποιός και ο ηθοποιός γίνεται θεατής και μάλιστα έρχεται αντιμέτωπος με τις πιο απίθανες ιδέες, με λύσεις που ποτέ δεν είχε ο ίδιος σκεφτεί! Αυτό συνέβη και με τους μαθητές που επισκεφτήκαμε. Μας εντυπωσίασαν με τη φαντασία, το δυναμισμό, τη θέλησή τους να βρουν μία λύση, έτσι ώστε να αλλάξει η πορεία του έργου και κατ' επέκταση το τέλος να μην είναι απαισιόδοξο. Όμως πραγματική λύση δεν υπάρχει, υπάρχει μόνο προσπάθεια να αλλάξουμε κάτι που μας καταπιέζει σε αυτό τον κόσμο, και όταν τα παιδιά το διαπιστώνουν αυτό, τότε πάλι τα συναισθήματα αλλάζουν, γίνονται θυμός, αγανάκτηση, απελπισία, απογοήτευση. Και μετά πάλι κυριαρχεί το πείσμα και η νεανική αγωνιστικότητα, η θέληση για αλλαγή και τα παιδιά προσπαθούν επίμονα να βρουν και άλλες λύσεις στο πρόβλημα, μέχρι που καταλήγαμε πάντα στο ίδιο συμπέρασμα: οι ώρες που είχαμε διαθέσιμες ποτέ δεν θα ήταν αρκετές, γιατί οι μαθητές δεν το βάζουν κάτω, δεν δέχονται το ρόλο του καταπιεσμένου, αλλά αυτόν του αγωνιστή!

Δήμητρα Ρωμανού, ασκούμενη δικηγόρος

